

Pilot Verbinding jeugdhulp en primair onderwijs in Oosterhout

Eindrapport

Sanne de Vries, Isa Kessels en Michiel van der Grinten

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond en onderzoeksvragen	5
1.2	Leeswijzer	6
2	Onderzoeksmethode	7
2.1	Aanpak onderzoek	7
2.2	Analysekader	8
3	Bevindingen	9
3.1	Werkwijze en pilot aansluiting onderwijs en jeugdhulp.....	9
3.2	Uitkomsten evaluatie pilot	10
	Input.....	10
	Proces (werkrou tine en kernactiviteiten)	11
	Output (programma-integriteit)	12
	Outcome	15
4	Conclusies	17
4.1	Versterking van de verbinding onderwijs, jeugdhulp en sociaal team	17
4.2	Werkzame factoren en knelpunten	17
4.3	Aanbevelingen	18
Bijlage 1	Logboek	22
Bijlage 2	Gepreksleidraden	25
Bijlage 3	Schetsontwerp aansluiting onderwijs – jeugdhulp	29
Bijlage 4	Plannen van aanpak (pilotscholen)	32

1 Inleiding

De gemeente Oosterhout en schoolbesturen hebben Oberon gevraagd om een onderzoek uit te voeren naar de wijze waarop de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp lokaal geoptimaliseerd kan worden. Oberon heeft samen met de betrokken partijen een pilot ontworpen en ingevoerd en de eerste opbrengsten daarvan geëvalueerd. In dit eindrapport doen we verslag van onze bevindingen en formuleren we onze conclusies en aanbevelingen.

1.1 Achtergrond en onderzoeksvragen

In het Nederlandse basisonderwijs zien we een toename van kwetsbare leerlingen, die onder andere meer emotionele en gedragsproblemen laten zien (17% naar 26% in 2005-2021).¹ In 2021 is bij 12% van de 0-11 jarigen uit Oosterhout sprake van aanwezigheid van psychosociale problematiek, een lichte stijging ten opzichte van 2017 (10%).² Mede door de forse groei in het gebruik van jeugdhulp onder kinderen (4-11 jaar) en stijgende zorgkosten in Oosterhout³ wil de gemeente meer inzetten op preventieve maatregelen voor jeugdigen. Daartoe wil de gemeente Oosterhout, samen met alle schoolbesturen (Delta, PCPO en Pallas) en ketenpartners uit het voorliggende veld, de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp versterken. De focus ligt op de samenwerking tussen de basisscholen, de vrij toegankelijke hulpverlening en de gemeentelijke toegang (het sociaal team).

Binnen dit onderzoek wordt de huidige samenwerkingsstructuur en rolverdeling tussen de diverse partijen van onderwijs, het sociaal team en de vrij toegankelijke jeugdhulpverlening in kaart gebracht. Vervolgens wordt met raadpleging van en in samenspraak met de genoemde partijen een werkwijze ontworpen om de verbinding tussen basisscholen en jeugdhulp te versterken. Ten slotte wordt de uitvoering van de werkwijze in de pilotfase geëvalueerd en worden aanbevelingen gedaan voor het realiseren van een effectieve samenwerking en werkwijze. Hierbij formuleren we de volgende hoofdvraag en deelvragen:

Hoe kan de verbinding tussen passend onderwijs en jeugdhulp in het primair onderwijs in de gemeente Oosterhout worden versterkt?

Deelvragen:

1. Op welke wijze kan de verbinding tussen scholen, het voorliggende veld en gemeentelijke toegang worden vormgegeven?
2. Wat zijn de belangrijkste knelpunten en werkzame factoren van de ontworpen werkwijze?
 - a. *Is de input gerealiseerd, d.w.z. is de jeugdprofessional aangesteld en in actie gekomen?*
 - b. *Hoe ontwikkelt de werkroutine zich op de pilotscholen?*
 - c. *Wordt de werkwijze (de kernactiviteiten) uitgevoerd zoals beoogd?*
 - d. *Zijn de randvoorwaarden op orde?*
 - e. *Wat levert de pilot op voor kinderen, ouders, scholen en jeugdhulppartners?*
3. Welke aanbevelingen levert de evaluatie van de werkwijze op?

¹ Boer, M., van Dorsselaer, S., de Looze, M., de Roos, S. e.a. (2022). HBSC 2021. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Utrecht: Universiteit Utrecht, Trimbos instituut, Sociaal en Cultureel Planbureau.

² <https://brabantscan.nl/dashboard/jeugd--0-18-jaar-/welbevinden>.

³ Beleidskader Jeugd. Actualisatie 2023. Gemeente Oosterhout.

In de nieuwe werkwijze gebruiken we de term 'jeugdhulpprofessional'. Voor de leesbaarheid hanteren we in dit rapport de term 'jeugdprofessional'.

1.2 Leeswijzer

Het rapport begint met een uiteenzetting van de onderzoeksmethode, het analysekader en de onderzoeksinstrumenten. In het volgende hoofdstuk presenteren we de uitkomsten van het onderzoek. Eerst beschrijven we de opzet en inhoud van pilot en de nieuwe werkwijze. Vervolgens presenteren we de resultaten van de evaluatie van de implementatie van de werkwijze en uitvoering van de pilot. Tot slot formuleren we onze conclusies en aanbevelingen.

In de bijlagen vindt u de onderzoeksinstrumenten (Bijlagen 1 en 2), een schetsontwerp van een nieuwe werkwijze (Bijlage 3) en de plannen van aanpak van twee pilotscholen (Bijlage 4).

2 Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk zetten we onze onderzoeksmethode uiteen. We presenteren de onderzoekseenheden, de onderzoeksperiode, de onderzoeksactiviteiten, de onderzoeksinstrumenten en het analysekader.

2.1 Aanpak onderzoek

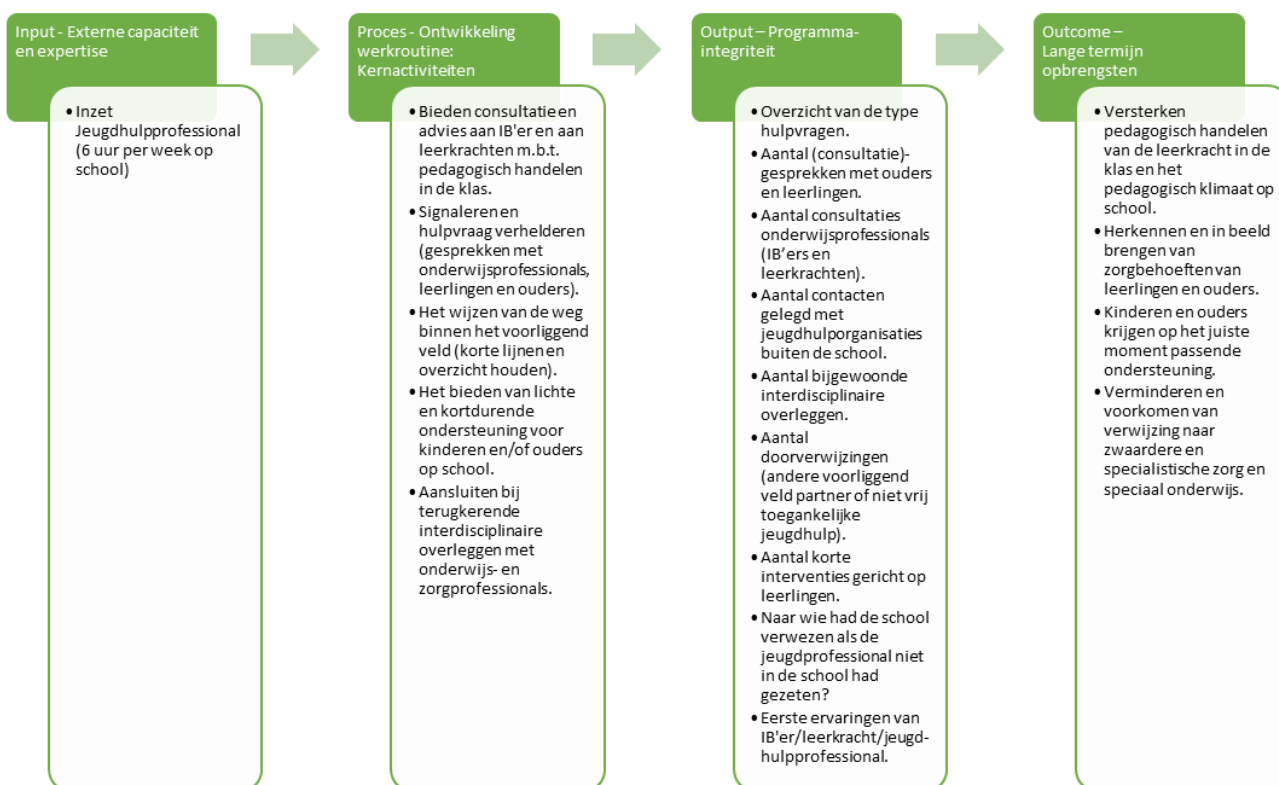
De onderzoeksvragen worden beantwoord door middel van actieonderzoek (met een looptijd van bijna een jaar) bestaande uit meerdere fasen, waarbij onderscheid kan worden gemaakt tussen 1) *oriëntatie* 2) *ontwerp- en planfase*, 3) *planning van acties en evaluatieplan*, en 4) *reflectie en evaluatie van proces en uitkomsten*.

- 1) In de **oriëntatiefase (sept-okt 2023)** hebben we de huidige stand van zaken en samenwerking tussen de partijen uit het primair onderwijs, de organisaties uit het voorliggende veld en de gemeentelijke toegang van het sociaal team in kaart gebracht. Om inzicht te verkrijgen in de organisatie van de jeugdhulp en het onderwijs in Oosterhout voerden we een documentanalyse uit. Vervolgens voerden we zes semigestructureerde groepsinterviews (zie gespreksleidraden, Bijlage 2) uit met beleidsverantwoordelijke vertegenwoordigers en uitvoerende professionals van het primair onderwijs, de gemeente, het samenwerkingsverband, het expertisecentrum Delta Onderwijs en de organisaties van het voorliggende veld (GGD, MEE, Zorroo en Surplus).
- 2) In de **ontwerp- en planfase (okt-dec 2023)** stelden we op basis van de bevindingen uit de gesprekken een schetsontwerp op van een nieuwe werkwijze gericht op het versterken van onderwijs en jeugdhulp. Dit schetsontwerp presenteerden we tijdens een bijeenkomst aan de professionals van de basisscholen, organisaties van het voorliggende veld en vertegenwoordigers van het sociaal team, het samenwerkingsverband en het expertiseteam van Delta onderwijs. Op basis van de input uit deze bijeenkomst stelden we het schetsontwerp bij.
- 3) **Planning van acties en evaluatieplan (dec 2023 – jan 2024)**. De uitkomsten van de oriëntatie en planfase vormden de basis voor het opzetten van een pilot waarin de nieuwe werkwijze werd uitgevoerd. Samen met de projectgroep maakten we een plan en planning voor het opzetten van een pilot en een evaluatieplan om de nieuwe werkwijze te evalueren. Aanvullend voerden we individuele gesprekken met de managers van de vier organisaties uit het voorliggende veld voor het koppelen van twee jeugdprofessionals aan twee pilotscholen in Oosterhout. Bij de werving van de professionals werd gestreefd naar een goede match tussen de expertise van de professional en de leerling- en ouderpopulatie (incl. specifieke zorgbehoeften) van de scholen. De twee pilotscholen werden door de twee schoolbesturen Delta onderwijs en Pallas aangedragen.
- 4) **Reflectie en evaluatie van proces en uitkomsten (jan 2024 - apr 2024)**. Begin februari 2024 startte de pilot, de implementatie van de werkwijze en de (proces)evaluatie. De pilot loopt door tot de zomer 2024, maar de evaluatie eindigde medio april. Beide pilotscholen stelden een eigen plan van aanpak op waarin de doelgroep, doelen, werkwijze en planning werden uitgewerkt (zie Bijlage 4). Om de werkwijze te evalueren werd gebruik gemaakt van een logboek, een groepsgesprek en vier semigestructureerde interviews (zie Bijlage 1 en 2). De jeugdprofessional, schoolleider en intern-begeleider vormden de centrale onderzoekseenheden. Bij de aanvang en aan het einde van de pilot

werden twee interviews met elke pilotschool gevoerd. Halverwege de pilotfase werd een online groepsgesprek gevoerd om samen met de deelnemers te reflecteren op de uitvoering. Aanvullend hebben we vertegenwoordigers (management en uitvoerend) van het samenwerkingsverband en het sociaal team over de pilot geïnterviewd. In onderstaand analysekader wordt geïllustreerd op welke factoren en uitkomsten de werkwijze is geëvalueerd.

2.2 Analyse kader

Aanvullend op onderstaand analysekader staan de twee principes ‘programma-integriteit’ en ‘professionaliteit’ centraal in de (proces)evaluatie van de werkwijze. Deze principes maken deel uit van de ‘What Works’ benadering en vormen belangrijke voorwaarden voor een succesvolle aanpak.⁴ Programma-integriteit betekent de mate waarin een aanpak of werkwijze is geïmplementeerd en uitgevoerd zoals wordt beoogd of bedoeld.⁵ Om een aanpak op de beoogde wijze uit te voeren, is een bepaalde mate van professionaliteit vereist: de uitvoerende professionals zijn goed opgeleid, weten wat en waarom ze iets moeten doen en worden in de uitvoering voldoende ondersteund door hun organisatie.

⁴ Andrews e.a., 1990.

⁵ Carol e.a., 2007.

3 Bevindingen

In dit hoofdstuk presenteren we de uitkomsten van het onderzoek. Eerst beschrijven we de pilot en de nieuwe werkwijze. Vervolgens presenteren we de belangrijkste resultaten uit de procesevaluatie aan de hand van de factoren uit het analysekader, zoals beschreven in paragraaf 2.2.

3.1 Werkwijze en pilot aansluiting onderwijs en jeugdhulp

Doel en inhoud pilot

Van begin februari 2024 tot de zomervakantie van 2024 wordt op twee basisscholen een pilot gedraaid met de inzet van twee jeugdprofessionals van twee organisaties uit het voorliggende veld (Zorroo en Surplus). Elke pilotschool krijgt een eigen jeugdprofessional die 6 uur in de week voor de school werkt. Deze omvang is gebaseerd op ervaringen van soortelijke aanpakken in andere gemeenten⁶. Daarmee wordt een brugfunctie gecreëerd voor de versterking van de samenwerking tussen onderwijs, organisaties uit het voorliggende veld en het sociaal team. De jeugdprofessional is zichtbaar en laagdrempelig bereikbaar voor leerlingen, ouders en onderwijsprofessionals op school. Daarnaast heeft de jeugdprofessional korte lijnen met professionals in het voorliggende veld, het sociaal team en het samenwerkingsverband. Het doel van de pilot is om uit te proberen of en hoe deze brugfunctie het beste kan worden ingevuld. De focus ligt op het versterken van de samenwerking tussen de basisscholen, de vrij toegankelijke jeugdhulpverlening en het sociaal team (zie ontwerp, Bijlage 3).

De pilot past in een doorgaande lijn in verbinding met zorg vanaf de voorschoolse periode tot en met de overgang naar het voortgezet onderwijs. De opzet van de pilot sluit aan bij de regiovisie Jeugd van West Brabant Oost⁷ waarin onder meer een stevig lokaal team wordt voorgestaan en bij de landelijke inzet op een brugfunctionaris.⁸

Doelgroep, doelen en activiteiten

De werkwijze is gericht op kinderen in het regulier basisonderwijs (4-12 jaar) met beginnende en lichte psychosociale problemen en/of gezins- of opvoedingsproblematiek. Deze kinderen en/of ouders bevinden zich niet in een zorgtraject. De werkwijze is *niet* gericht op kinderen en/of ouders die last hebben van ernstige psychische klachten en kinderen die voldoen aan de klinische criteria voor diagnoses van een ernstige ontwikkelingsstoornis of gedragsstoornis.

Op de *korte termijn* wordt de samenwerking tussen school en jeugdhulp versterkt door de jeugdprofessional een 'fysieke' plek te geven binnen de school, een werkroutine (afspraken maken) met de school, professionals in het voorliggende veld, het sociaal team en het samenwerkingsverband op te bouwen en aan te sluiten bij (interdisciplinair) overleg met onderwijs- en andere zorgprofessionals.

Op de *langere termijn* zijn doelen op het niveau van leerlingen, ouders en leerkrachten opgesteld. Op het niveau van leerkrachten wordt het pedagogisch handelen versterkt door middel van advies- en consultatiegesprekken tussen de jeugdprofessional en leerkracht. Op het niveau van leerlingen wordt

⁶ Onder meer de [Schoolzorgteams Rotterdam](#) en Jeugdhulp op locatie, Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht (Oberon, 2024 i.v.)

⁷ Zie visie sociaal domein Oosterhout; Beleidskader Jeugd, 2023; Strategieplan regio WBO, 2023.

⁸ Zie Kamerbrief brugfunctionaris 2023/09/19.

(een vermoeden van) beginnende (gedrags)problematiek bij kinderen gesignaleerd en in beeld gebracht door gesprekken te voeren met de onderwijsprofessionals en door de afname van signaleringslijsten en/of observaties in de klas. Een tweede doel op het niveau van kinderen en ouders is tijdige toeleiding naar passende ondersteuning. Hiertoe maakt de jeugdprofessional gebruik van de sociale kaart, het verhelderen van de hulpvraag, afstemmen met ouders en onderwijsprofessionals en vastlegging van afspraken in een gezamenlijk en integraal plan (bijv. 'afstemmingsplan') en casuïstiekbespreking met andere professionals uit het voorliggende veld. Bij overweging van gespecialiseerde zorg, wordt afgestemd met het sociaal team. Een laatste doel van de werkwijze betreft het verminderen en voorkomen van verergering van sociale, emotionele en gedragsproblemen van kinderen en opvoedproblematiek bij ouders. Gekoppeld aan dit doel biedt de jeugdprofessional kortdurende en bij voorkeur lichte interventies of trainingen binnen de school of aangeboden door een partner uit het voorliggende veld (zie plannen van aanpak van de pilotscholen in Bijlage 4).

Binnen de werkwijze wordt de inzet van hulp (binnen of buiten de school) gebaseerd op de mate van ernst van de problematiek. Dit betekent enerzijds 'normaliseren' bij (zeer) lichte en enkelvoudige problematiek en anderzijds 'opschalen' bij zwaardere, complexe en meervoudige problematiek. Zo kan bij lichte en incidentele problematiek, waarbij het dagelijks functioneren van het kind niet wordt belemmerd, een adviesgesprek met de leerkracht volstaan (zie eerste doel leerkracht).

Profiel en competenties jeugdprofessional

De jeugdprofessional heeft minimaal een afgeronde en relevante HBO-opleiding en ervaring met jeugdhulpverlening of maatschappelijk werk. Daarnaast heeft de jeugdprofessional kennis van de sociale kaart en van mentale gezondheid, systeemproblematiek, ontwikkeling en leren in het onderwijs. De benodigde competenties liggen op het terrein van vroegsignalering, kortdurende begeleiding bieden, coaching van professionals, gespreksvoering met kinderen en ouders, netwerken en het kunnen verbinden van verschillende (zorg- en onderwijs)organisaties (zie uitgebreid profiel, Bijlage 3).

3.2 Uitkomsten evaluatie pilot

Input

De jeugdprofessionals werken 6 uur per week voor één school en zijn werkzaam bij verschillende organisaties uit het voorliggende veld, namelijk Zorroo en Surplus. Zorroo biedt praktijkondersteuning voor kinderen en jeugdigen (4-18 jaar). De ondersteuning is gericht op jeugdigen met emotionele of gedragsproblemen. Ook ouders kunnen met vragen over gezin en opvoeding bij de ondersteuner terecht. De ondersteuning bestaat uit snelle, kortdurende en lichte hulp, zoals psycho-educatie, ondersteunende gesprekken en opvoedondersteuning. Surplus bestaat o.a. uit jongerenwerk en jeugdmaatschappelijk werk (12-23 jaar). Jeugdmaatschappelijk werk (JMW) biedt ondersteuning aan jeugdigen, ouders en scholen voortgezet onderwijs bij individuele problemen en systeemproblematiek van uiteenlopende aard (o.a. schoolverzuim, relatie ouders/kinderen).

Beide jeugdprofessionals hebben intervisie met collega's van hun eigen organisatie.

De twee pilotscholen (een openbare school en een vrije school) bevinden zich in dezelfde wijk in Oosterhout en hebben een vergelijkbaar aantal leerlingen (resp. 197 en 216 leerlingen). Beide scholen bieden VVE en peuteropvang en zetten onderwijsassistenten in en extra specialisten, onder andere een remedial teacher, taalspecialist en een specialist hoogbegaafdheid. Daarnaast maken beide scholen gebruik van extra interventies en trainingen voor leerlingen (bijv. een 'autiklas', NT2klas, 'Saar is niet gek', 'no blame' methode), waarbij het aanbod verschilt per school.

Proces (werkroutine en kernactiviteiten)

Plannen scholen

De doelgroep, doelen en activiteiten van de werkwijze op beide pilotscholen is gebaseerd op de algemene werkwijze, zoals beschreven in paragraaf 3.1. De scholen hebben op basis van specifieke zorgbehoeften van kinderen en ouders eigen accenten gelegd binnen de werkwijze. Zo legt de ene school de focus op ouders en opvoedvragen en zet de andere school in op alle doelgroepen, namelijk op leerkrachten, kinderen en ouders. De beoogde doelen voor ouders en kinderen zijn in de plannen van de scholen gespecificeerd naar *het vergroten van de competentie en zelfvertrouwen van ouders bij het opvoeden en het versterken van de sociaal-emotionele competenties van kinderen om gedrags- en emotionele problemen van kinderen te voorkomen en verminderen*. De beoogde doelen voor leerkrachten zijn overeenkomstig de 'algemene werkwijze'. De activiteiten van de professionals om de doelen te bereiken komen grotendeels overeen met de algemene werkwijze. De activiteit 'netwerken' is tijdens de pilot toegevoegd (zie resultaten 'output') en bij één school (met bredere doelgroep) zijn themavoorlichtingen voor leerkrachten en ouders (bijv. over sociale media) toegevoegd.

Ontwikkeling werkroutine op de pilotscholen (focusgroep en interviews scholen)

De eerste ervaringen van onderwijsprofessionals, jeugdprofessionals en ouders zijn positief. De jeugdprofessionals voelen zich op hun plek binnen het schoolteam en zijn voor de meeste ouders en leerkrachten vindbaar en een bekend gezicht. Beide jeugdprofessionals hebben vaste aanwezigheidsmomenten op school en hebben een plek om met ouders of kinderen in gesprek te gaan. Er is bewust gekozen voor een vast inloophetmoment aan het einde van de schooldag, om de toegankelijkheid voor ouders te vergroten. Ouders kunnen met hun hulpvragen direct bij de jeugdprofessional terecht, maar worden in de praktijk vaak door de IB'er of leerkracht doorverwezen. De IB'er houdt daarbij het overzicht welke casussen bij de jeugdprofessional terecht komen.

De samenwerking tussen de jeugdprofessionals en onderwijsprofessionals verloopt goed. Beide scholen en jeugdprofessionals ervaren een goede match tussen wat de school nodig heeft en wat de jeugdprofessional kan bieden. De komst van de jeugdprofessional vereist een goede positionering en een nieuwe taakverdeling binnen de school. Het afstemmen van zorgtaken tussen de jeugdprofessional, de intern begeleider, de leerkrachten en overige zorgprofessionals wordt gedurende pilotperiode verder vormgegeven. Het ontbreken van toegang tot het schoolsysteem in verband met privacywetgeving vormt een uitdaging voor uniforme registratie, maar de jeugdprofessionals en IB'ers hebben regelmatig overleg en werken tijdens de pilot met (overleg)documenten om casussen en acties bij te houden.

“Er is een goede match tussen de jeugdprofessional en de school. De werkroutine staat en valt bij de juiste persoon op school die goed aansluit bij de school. Wij boffen enorm.”

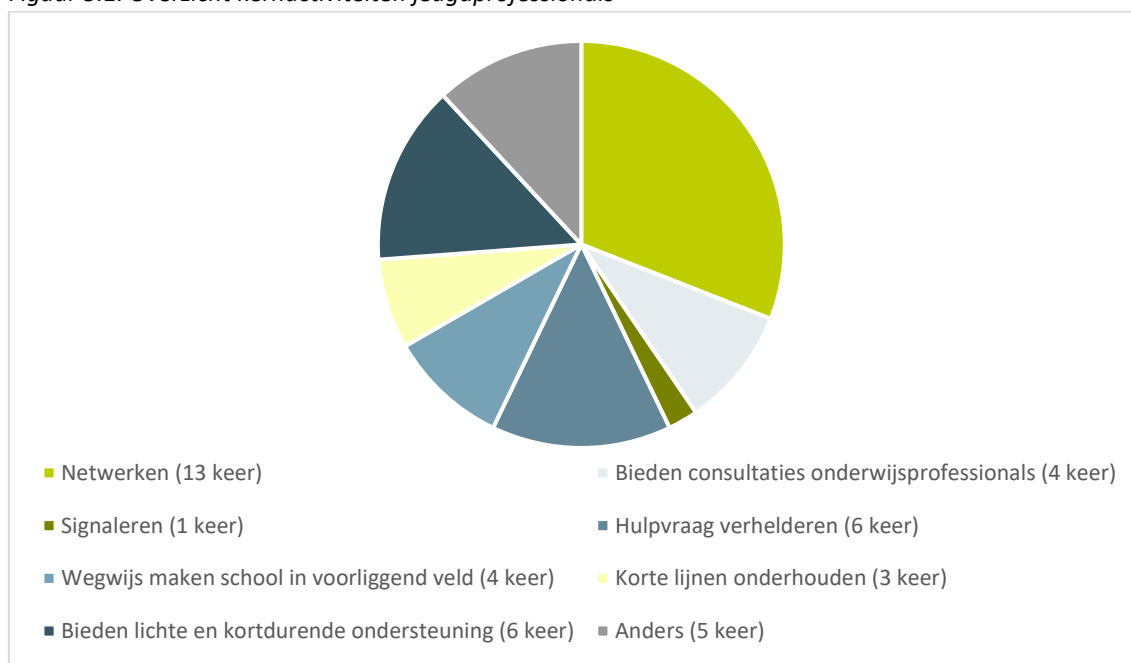
De jeugdprofessionals kennen de zorgroute binnen Oosterhout goed. De korte lijnen met contactpersonen van verschillende jeugdhulporganisaties zijn waardevol, omdat de jeugdprofessionals hierdoor snel kunnen schakelen en kinderen, ouders of leerkrachten tijdig kunnen doorverwijzen naar passende ondersteuning. De jeugdprofessionals sluiten wanneer mogelijk of gewenst aan bij interdisciplinaire overleggen.

Output (programma-integriteit)

Uitvoering kernactiviteiten

Een overzicht van de kernactiviteiten die tijdens de logboekperiode van begin februari tot medio april zijn uitgevoerd is te zien in Figuur 3.1. Aan iedere kernactiviteit wordt gemiddeld 1-3 uur per week besteed. Op basis van de input uit de startgesprekken met de jeugdprofessionals is de kernactiviteit “netwerken” toegevoegd, om de ontwikkeling van de werkwijze in de beginfase te bevorderen. Zo zijn de jeugdprofessionals laagdrempelig aanwezig tijdens oudercontactmomenten, bijv. op het schoolplein of tijdens een weekopening, om de integratie op school en zichtbaarheid voor ouders te vergroten. Daarnaast zijn ze voorgesteld aan ouders in de nieuwsbrief en aan leerkrachten in teamvergaderingen. Ook zijn er aantal andere kernactiviteiten ingezet, zoals werkzaamheden voor een themavoorlichting en observeren in de klas. De kernactiviteiten die worden ingezet om de doelen te bereiken komen dus in het algemeen overeen met de beoogde kernactiviteiten van de algemene werkwijze.

Figuur 3.1. Overzicht kernactiviteiten jeugdprofessionals

Aantal aanmeldingen en type problematiek

Tijdens de pilot waren de jeugdprofessionals betrokken bij dertien unieke casussen, waarbij casussen in totaal 24 keer werden ingevoerd in het logboek⁹. Een aantal casussen kwam namelijk meerdere keren terug in het logboek. Over het algemeen werden de casussen door de jeugdprofessionals zelf opgepakt, met een aantal doorverwijzingen naar de IB'er/school, het voorliggende veld en het sociaal team (zie Tabel 3.1). Bij het merendeel van de casussen was sprake van een vermoeden van meervoudige problematiek op verschillende ontwikkelingsgebieden (zie Figuur 3.2). Ondanks dat de pilot zich richt op lichte en beginnende problematiek, waren de jeugdprofessionals in de opstartfase vaak bij (dringende) lopende zaken of ad hoc hulpvragen betrokken. Soms betrof dit casussen voorbij het preventieve niveau, maar de jeugdprofessionals konden in deze casussen wel tijdelijke ondersteuning en

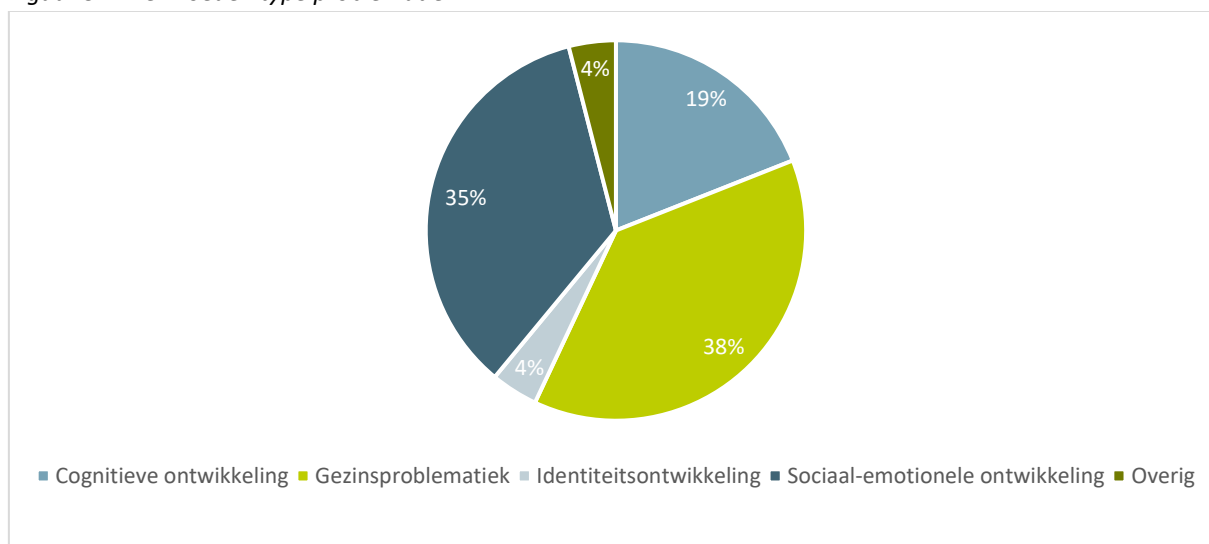
⁹ De output uit het logboek m.b.t. casussen komt voornamelijk van één school.

overbrugging bieden naar passende hulp. De jeugdprofessionals waren variërend bij 0 tot 4 hulpvragen per week betrokken. De jeugdprofessionals ervaren dat de werkzaamheden en caseload goed haalbaar zijn binnen de huidige omvang van de inzet.

Tabel 3.1. Doorverwijzingen casussen

Wie heeft de hulpvraag opgepakt?	Aantal keer	Doorverwijzing naar?
Hulpvraag opgepakt door jeugdhulp-professional	17	
Doorverwijzing school/IB'er/leerkracht	5	- IB'er - Ondersteuningsteam
Doorverwijzing partner voorliggend veld	3	- Samen uit elkaar (SUE) - Integrale vroeghulp (IVH) - POH jeugd
Doorverwijzing sociaal team	1	- Consulent Sociaal Team en ROTS

Figuur 3.2. Vermoeden type problematiek

Een of meerdere categorie(ën) konden per casus worden aangekruist bij een vermoeden van type problematiek.

De doelgroep verschilt per casus, maar komt in het algemeen overeen met de beoogde doelgroep; namelijk, kinderen in het regulier basisonderwijs (4-12 jaar) met beginnende en lichte psychosociale problemen en/of gezins- of opvoedproblematiek. Deze kinderen bevinden zich niet in een zorgtraject. Beide scholen merken echter ook op dat er soms extra ondersteuning gewenst is bij lopende dringende zaken die al voorbij het preventieve niveau zijn. De jeugdprofessional vervult dan een brugfunctie door ouders en kind te ondersteunen en begeleiden tijdens de aanmeldperiode voor gespecialiseerde jeugdhulp. De professionals denken dat op die manier escalatie of verergering kan worden voorkomen.

CASUS – Thuiszitten voorkomen

‘Een kind uit een gezin met complexe gezinsproblematiek dreigde niet meer naar school te gaan. De jeugdprofessional is meteen in gesprek gegaan met ouders en heeft hen doorverwezen naar de juiste plek voor hulp. Ook heeft de jeugdprofessional met het kind gepraat en activiteiten ondernomen, waardoor het kind nu weer naar school gaat. Hoewel er in het gezin/op de achtergrond nog steeds problematiek speelt die aangepakt moet worden, is het probleem van het thuiszitten snel opgelost. Dit heeft escalatie van de problematiek voor het kind en de ouders voorkomen en het heeft de school tegelijkertijd ontlast.’

Samenwerking andere organisaties

Uit het logboek blijkt verder dat de jeugdprofessionals contact onderhouden met verschillende jeugdhulporganisaties buiten de school (zie Tabel 3.2). Het is echter belangrijk op te merken dat dit logboek geen volledig overzicht biedt, aangezien uit interviews blijkt dat er ook contact is geweest met andere organisaties die niet zijn genoteerd. Een voorbeeld van zo'n contactmoment blijkt uit de hieronder geschetste casus.

CASUS - Hangjongeren in beeld

“Er is een kind dat veel buiten rondhangt. Moeder maakt zich zorgen dat het kind foute vrienden heeft en hierdoor verkeerde dingen doet, zoals stelen. Thuis heeft moeder het gedrag van het kind onder controle, maar buitenshuis heeft ze er geen grip op. Daarom heeft de jeugdprofessional contact opgenomen met jongerenwerk. Ze heeft daar een contactpersoon gevonden die gekoppeld is aan het kind. De jeugdprofessional blijft zelf ook nog betrokken om ondersteuning aan moeder te bieden.”

Door korte lijnen te onderhouden weten de jeugdprofessionals de organisaties (o.a. uit het voorliggende veld) goed te vinden en verloopt dit contact goed. Ze maken niet alleen gebruik van de bestaande mogelijkheden, maar maken deze ook actief bekend (op school). Daarbij wordt rekening gehouden met de aansluiting van het aanbod van de organisaties op de (zorg)behoeften van de doelgroep.

Tabel 3.2. Met welke organisaties houden de jeugdprofessionals contact?

Organisatie	Aantal keer	Reden contact
Surplus	1	- Bespreken casus
MEE	3	- Bespreken casus - IVH benaderd voor overleg aanmeldprocedure
Huisarts	1	- Bespreken casus POH GGZ
Sociaal Team	1	- Bespreken voorlichtingsthema voor leerkrachten en ouders - Bespreken aanpak vanuit gemeente
Zorroo	6	- Bespreken casus - Intake inplannen
Cultuur jeugdfonds	2	- Contact met Samen uit elkaar, mediaton - Meerkracht aanmelding - Overleg over toepassing van het aanbod en de mogelijkheden van een ander fonds, zoals Stichting Leergeld.
Veiligheidsoverleg	1	- Overleg met politie, jongerenwerk, IB'er en schoolleider

Knel- en verbeterpunten in de uitvoering

Een uitdaging blijkt het effectief coördineren van casemanagement tussen verschillende betrokken partijen. De deelnemers van de pilot (scholen en jeugdprofessionals) stellen dat duidelijke afstemming tussen jeugdprofessionals en het sociaal team cruciaal is wanneer een casus voorbij het preventieve stadium is en doorverwijzing naar gespecialiseerde zorg nodig is.

“We moeten vertrouwen op elkaars expertise en vakmanschap.”

De betrokkenen van de pilot (scholen, jeugdprofessionals) melden dat ouders bij aanmelding via het sociaal team vaak opnieuw hun verhaal moeten doen. Zij benadrukken het belang van vertrouwen bij het sociaal team op de expertise van jeugdprofessionals en dat actie wordt ondernomen op basis van de gestelde hulpvragen. Tegen de tijd dat een casus wordt aangemeld bij het sociaal team zijn de relevante

stappen op school en/of in het voorliggende veld al doorlopen. De problematiek van het kind is dan al grotendeels in beeld gebracht. De betrokkenen geven aan dat het verbeteren van de communicatie tussen verschillende instanties en het verduidelijken van de rolverdeling kan helpen bij het soepel laten verlopen van een doorverwijzing naar zorg (buiten de school). Uit het interview met het sociaal team komt naar voren dat vanuit het sociaal team al ingespeeld wordt op het versnellen van de aanmeldprocedure door het ontwikkelen van een vast format waarin de jeugdprofessional (van de school of vanuit voorliggend veld) casussen kan aandragen bij het sociaal team (en niet alle informatie opnieuw moet worden uitgevraagd bij kind en ouders). Op die manier is het sociaal team beter op de hoogte van het voortraject op school en kan dan snel en adequaat voortbouwen op de verzamelde informatie. Aanvullend noemt het sociaal team het belang van het betrekken van Leerplicht bij de werkwijze op school en het ondersteunen (door de jeugdprofessional) van scholen bij het gebruik van de meldcode. Ten slotte noemen betrokkenen van het samenwerkingsverband het belang van een gezamenlijk plan (vanuit onderwijs en zorg) opstellen voor het kind waarin een analyse van de problematiek op didactisch en zorggebied is opgenomen.

Outcome

Eerste opbrengsten voor kinderen, ouders en professionals

De betrokkenen van de pilot zien, ondanks de korte looptijd van de pilot, al veel meerwaarde in de nieuwe werkwijze. Deze meerwaarde wordt vooral gezien in het tijdig kunnen signaleren van problematiek en de mogelijkheid om kinderen en ouders sneller toegang te bieden tot de ondersteuning die ze nodig hebben (laagdrempelige hulp). Aan de andere kant wordt gewezen op de meerwaarde van kunnen normaliseren: een adviesgesprek van de jeugdprofessional met de leerkracht zonder het gedrag van het kind direct te problematiseren. Vóór de komst van de jeugdprofessional op school, verwees de school het kind en/of gezin sneller door naar het sociaal team of werd direct een onderzoek gestart. Dit gaf de school de zekerheid dat de hulpvraag zou worden opgepakt. De jeugdprofessionals kunnen op basis van hun kennis en ervaring met kind- en gezinsproblematiek zorgvuldiger afwegen in welke mate en welk type hulpverlening nodig is. Ook constateren betrokkenen van de pilotscholen dat ouders zich, met de inzet van de jeugdprofessional, meer gehoord en gezien voelen. De deelnemers van de scholen zien ook dat de jeugdprofessionals meer expertise in huis brengen door de systeemgerichte benadering van de hulpvragen (zie bovenstaande casus 'systeemgericht werken').

CASUS – Systeemgericht werken
'Tijdens een inloopsprek met ouders merkt de jeugdprofessional op dat ouders specifiek op zoek zijn naar hulp die gericht is op het kind. De jeugdprofessional heeft vanuit haar zorgexpertise laten zien dat de problematiek niet alleen het kind betreft, maar ook het gezin als geheel. De jeugdprofessional kan direct een bredere kijk bieden en ouders daar in een vroegtijdig stadium in meenemen.'

Ten slotte ondersteunen en vullen de jeugdprofessionals en onderwijsprofessionals elkaar aan in het bieden van zorg en begeleiding van kinderen en gezinnen. Deze nauwe samenwerking tussen onderwijs en zorg draagt bij aan een geïntegreerde aanpak van de ondersteuningsbehoeften van kinderen en ouders (zie onderstaande casus 'groepsgericht werken').

CASUS - Groepsgericht maatwerk

'In dezelfde groep op school zitten zes kinderen met autisme spectrum stoornis problematiek. Leerkrachten krijgen op dit moment per kind individuele hulpinstructies vanuit de zorgaanbieder/ouders. De jeugdprofessional heeft samen met de IB'er gekeken naar de mogelijkheden om toe te werken naar een bredere collectieve aanpak met een duidelijke handreiking voor leerkrachten, zodat deze kinderen passend onderwijs kan worden aangeboden.'

Hoewel de betrokkenen van het samenwerkingsverband en het sociaal team nog niet veelvuldig in beeld zijn geweest tijdens de eerste maanden van de pilot (er heeft één doorverwijzing via het sociaal team plaatsgevonden), verwachten zij dat de jeugdprofessional een brugfunctie vervult, zowel als schakel tussen ouders en school, maar ook tussen school en andere instanties, zoals het sociaal team.

4 Conclusies

In dit hoofdstuk formuleren we onze conclusies door de onderzoeksvragen van een antwoord te voorzien.

Dit onderzoek is gericht op het versterken van de verbinding tussen het primair onderwijs, de vrij toegankelijke jeugdhulp (het voorliggende veld) en de gemeentelijke toegang (het sociaal team). Hiertoe hebben de onderzoekers van Oberon samen met de betrokken partijen een werkwijze en pilot ontworpen, geïmplementeerd en geëvalueerd. Hierbij stonden de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Op welke wijze kan de verbinding tussen scholen, het voorliggende veld en gemeentelijke toegang worden vormgegeven?
2. Wat zijn de belangrijkste knelpunten en werkzame factoren van de ontworpen werkwijze?
3. Welke aanbevelingen levert de evaluatie van de werkwijze op?

4.1 Versterking van de verbinding onderwijs, jeugdhulp en sociaal team

In het najaar van 2023 is een schetsontwerp opgesteld (zie Bijlage 3) met een concrete beschrijving van de inzet van twee jeugdprofessionals op twee pilotscholen en bijbehorende doelen, doelgroep, activiteiten, planning en organisatie. Het schetsontwerp is door alle partijen geaccordeerd. Vervolgens zijn twee organisaties uit het voorliggende veld daar op ingesprongen door de benodigde 6 uur per school beschikbaar te stellen en kandidaten voor te dragen. Begin 2024 zijn de jeugdprofessionals gematched met en gestart op de scholen. Al met al stellen we vast dat de opstart van de pilot succesvol geweest is. Het ontwerp blijkt in de praktijk goed te werken. Maar misschien nog wel belangrijker is dat zowel de onderwijsprofessionals als de jeugdprofessionals op beide scholen ervaren dat zij een goede verbinding met elkaar zijn aangegaan, dat de jeugdprofessionals in hoog tempo hun plek in het schoolteam weten te vinden, dat kinderen en ouders hen als vertrouwd gezicht accepteren en dat hun inzet vrijwel direct meerwaarde laat zien. Dat is een bijzondere prestatie van alle betrokkenen.

4.2 Werkzame factoren en knelpunten

De eerste fase van de pilot en implementatie van de nieuwe werkwijze is op kwalitatieve wijze geëvalueerd. De praktijk laat zien dat de doelen, doelgroep en activiteiten grotendeels overeenkomen met de beoogde doelen, doelgroep en activiteiten van de werkwijze. De activiteiten die worden ondernomen, zoals het bieden van kortdurende en lichte ondersteuning, zijn consistent met de beoogde werkwijze. De werkwijze richt zich op kinderen in het regulier basisonderwijs met beginnende en lichte psychosociale problemen en/of gezins- of opvoedingsproblematiek, die zich niet in een zorgtraject bevinden. Hoewel het merendeel van de casussen zich kenmerkten door meervoudige problematiek, kon het merendeel van deze casussen worden opgepakt door de jeugdprofessional. Op dit punt vervult de jeugdprofessional een cruciale rol, zowel bij de beoordeling van de mate van ernst van de problematiek als de afweging van wel of niet doorverwijzen naar gespecialiseerde zorg.

De samenwerking tussen de school en jeugdhulp wordt versterkt doordat de jeugdprofessional fysiek aanwezig is op school en diverse (interdisciplinaire) overleggen bijwoont. Leerkrachten en ouders worden ondersteund om adequaat te handelen bij gesignaleerde problematiek. De integratie van de jeugdhulp in de schoolomgeving wordt positief ervaren, met een goede samenwerking tussen de

jeugdprofessionals en de onderwijsprofessionals. Daarnaast hebben beide jeugdprofessionals tijdens de pilot geïnvesteerd in contactlegging met andere organisaties, onder andere uit het voorliggende veld. Ten slotte blijkt dat het beoogde functieprofiel en de competenties van de jeugdprofessionals grotendeels overeenkomen met het benodigde profiel en competenties in de praktijk. Samenvattend vloeien een drietal factoren uit de evaluatie die, op basis van werkzame principes, essentieel zijn voor een succesvolle implementatie en uitvoering:

- *Professionaliteit.* Aanvullend op het ‘basiscompetentieprofiel’ van de jeugdprofessional is het belangrijk om de juiste expertise in te zetten die aansluit bij de specifieke context en (zorg)behoeften van de leerling- en ouderpopulatie van de school. De keuze voor het type professional en organisatie is gebaseerd op input van de schoolleiders over de kenmerken van de leerling- en ouderpopulatie van de school. Daarnaast draagt terugkerende casuïstiekbespreking en inter- of supervisie (bijv. onder begeleiding van een orthopedagoog) bij aan de kwaliteit van de uitvoering (principe van professionaliteit).
- *Programma-integriteit.* Uniformiteit van de doelgroep, hoofdactiviteiten, richtlijnen en doelen van de inzet van de jeugdprofessional voor alle scholen, waarin ruimte is voor eigen accenten, draagt bij aan een succesvolle aanpak (programma-integriteit). Binnen de pilot is een algemene werkwijze beschreven die door scholen is uitgewerkt in een plan van aanpak met afspraken over de taakverdeling e.d.
- *Zichtbaarheid en fysieke aanwezigheid* (minimaal één dag in de week) van de jeugdprofessional op school en het beschikbaar stellen van een fysieke ruimte zijn belangrijke randvoorwaarden voor een goede implementatie en uitvoering.

De belangrijkste knelpunten blijven de procedure van aanmelding bij het sociaal team en de wachtlijsten bij de gespecialiseerde zorg. Het sociaal team en het samenwerkingsverband zijn betrokken bij de pilot, maar de komende tijd moet verder geïnvesteerd worden in de samenwerking en afstemming met de scholen en jeugdprofessionals. Momenteel werkt het sociaal team aan een nieuwe aanmeldprocedure, zodat de intaketijd bij het sociaal team kan worden verkort. De komende tijd moeten de afspraken over doorverwijzing verder worden uitgewerkt en onderling afgestemd (met jeugdprofessionals, het voorliggende veld en sociaal team).¹⁰ Hoewel de betrokkenen verwachten dat de inzet van de jeugdprofessional kan bijdragen aan het voorkomen van verergering van de problematiek en het verminderen van doorverwijzing naar gespecialiseerde zorg, kunnen we daar met het huidige onderzoek geen uitspraken over doen.

4.3 Aanbevelingen

In deze laatste paragraaf plaatsen we de pilot in Oosterhout in een breder landelijk perspectief en geven we een aantal aanbevelingen mee voor het vervolg. Dat doen we aan de hand van de volgende vragen: Welke lessen kunnen we leren van de pilot? Welke aanbevelingen levert de pilot op?

Welke lessen kunnen we leren van de pilot?

De gemeente Oosterhout, onderwijs en partners uit voorliggend veld hebben met de pilot ingezet op versterking van de aansluiting tussen basisonderwijs, jeugdhulp en voorliggende voorzieningen als jeugd- en jongerenwerk. Dat is gelukt. De koers die Oosterhout met de pilot heeft ingezet past

¹⁰ Onder andere op basis van landelijke verwijsafspraken jeugd-ggz bij de overweging van gespecialiseerde jeugdhulp.

bovendien goed bij de regiovisie Jeugd en bij de landelijke inzet op verbinding van onderwijs en zorg en de ontwikkeling van brugfuncties.

Het verbinden van onderwijs en jeugdhulp blijft de komende jaren aandacht vragen, met name in en rond scholen. De urgentie om leerlingen op school tijdig de juiste hulp en ondersteuning te kunnen bieden, neemt alleen maar toe. Recent onderzoek¹¹ maakt duidelijk dat het aantal kinderen dat te kampen heeft met problematiek eerder toe- dan afneemt en dat daar binnen de bestaande voorzieningen maar moeilijk een antwoord op kan worden gevonden. Leraren en zorgverleners merken dat. Zij worden overvraagd, de werkdruk stijgt en personeelstekorten lopen op. Daarom zoeken partijen elkaar op¹². Maar de stelsels voor Jeugdzorg en Onderwijs en de bijbehorende wetgeving, financieringsstromen en regio-indelingen sluiten niet goed op elkaar aan¹³. Het vraagt behoorlijk wat van partijen om in die setting tot een integrale aanpak te komen.

Met de pilot volgt Oosterhout het voorbeeld van veel andere gemeenten in Nederland die dezelfde weg zijn ingeslagen¹⁴. In 2018 hebben Oberon, KBA Nijmegen en het Kohnstamm Instituut¹⁵ in kaart gebracht hoe de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp in Nederland vorm krijgt. Onderzoek van Oberon¹⁶ uit 2021 naar de aansluiting van onderwijs en jeugdhulp bouwde daarop voort en liet zien dat partijen op lokaal, regionaal en landelijk niveau zich inspanssen om deze aansluiting tot stand te brengen en te versterken. Werkzame factoren die werden geïdentificeerd, zijn:

- onderling vertrouwen en persoonlijk contact;
- een gedeelde visie, een gedeeld gevoel van urgentie en consensus over de aanpak;
- sturing op de samenwerking en actieve betrokkenheid van partners door bestuurders;
- het betrekken van ouders en leerlingen;
- goede randvoorwaarden voor professionals.

De vormgeving van de pilot in Oosterhout heeft al veel van deze elementen in zich, zoals beschreven in voorgaande paragraaf, en biedt daarmee een sterke basis om verder op door te bouwen. Een kansrijk startpunt om preventiever te gaan werken, kinderen en ouders op scholen direct en drempelloos hulp te kunnen bieden, in een goede wisselwerking tussen onderwijs- en zorgprofessionals en daarmee escalatie van problematiek te voorkomen.

Welke aanbevelingen levert de pilot op?

Ons advies is om de pilot te continueren, verder uit te bouwen en te borgen in beleid en uitvoering. Met de volgende aanbevelingen willen we de betrokken partijen daarbij houvast bieden.

1. *Het ontwerp voldoet, hou daar aan vast.* Handhaaf de inzet van een vaste jeugdprofessional op school, een bekend gezicht voor kinderen, ouders en schoolteam met een combinatie van taken. De omvang van de inzet voldoet vooralsnog ook. Op basis van vergelijkbare aanpakken binnen andere gemeenten is het aan te raden de urenomvang van 6 naar 8 uur uit te breiden, zodat het brede takenpakket haalbaar blijft¹⁷.

¹¹ Berenschot (2023). *Druk op de keten*.

¹² <https://www.nro.nl/leren-van-gedrag/werk-goed-samen-met-jeugdhulp>

¹³ Zie o.a. Stellaard (2023). *Boemerangbeleid*.

¹⁴ Nederlands Jeugdinstituut, [Nji - Jeugdhulp op school](#)

¹⁵ Van der Grinten, M., Walraven, M., Kooij, D., Bomhof, M., Smeets, E., & Ledoux, G. (2018). Landelijke inventarisatie aansluiting onderwijs en jeugdhulp 2018. Utrecht/Nijmegen/Amsterdam: Oberon/KBA Nijmegen/Kohnstamm Instituut.

¹⁶ Middelbeek, L., Bremer, B., Bomhof, M., & van der Grinten, M. (2021). Aansluiting onderwijs & jeugdhulp. Rapport landelijk verdiepend onderzoek 2021. Utrecht: Oberon.

¹⁷ Vergelijk bijvoorbeeld Jeugdhulp op locatie, Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, 8 uur per school.

2. *Biedt continuïteit.* Een geslaagde pilot vraagt om een vervolg. Daarbij kan gefaseerd te werk worden gegaan in een meerjarig traject. Het is van groot belang om in de eerste plaats de voortzetting van de aanpak op de beide pilotscholen te waarborgen. Dat vraagt om een tijdig besluit over de bekostiging van de inzet van Zorroo op de Duizendpoot en van Surplus op de Strijene. In ieder geval voor het schooljaar 2024-2025, maar bij voorkeur meerjarig. Vervolgens is het zaak om met de inrichting van de brugfuncties die Delta bij OCW heeft aangevraagd, aan te sluiten bij de pilot. In de aanvragen is het ontwerp van de pilot meegenomen. Bij toekenning is het zaak om de praktijk op de nieuwe scholen in te richten in overeenstemming met dat ontwerp. Tenslotte is het zaak om een afweging te maken ten aanzien van de inzet van jeugdprofessionals op andere basisscholen, bijvoorbeeld op basis van schoolgewicht. Daarin moet ook worden meegenomen dat andere zorgaanbieders als MEE en GGD interesse hebben getoond in participatie in de pilot. Uiteraard is het hierbij van belang dat er een goede match is tussen expertise en type problematiek op de scholen.
3. *Bouw een gezamenlijk financieringskader.* Alle betrokken partijen werken met gelimiteerde middelen en de bekostiging van zowel jeugdhulp als (passend) onderwijs zal de komende jaren onder druk blijven staan. Dat betekent dat de efficiency van de innovaties scherp in beeld moet worden gebracht. De bekostigingssystematiek van de verbinding betreft een vorm van cofinanciering van gemeente (jeugdwet), schoolbesturen (basisfinanciering en brugfunctionaris) en samenwerkingsverband (extra ondersteuning).
4. *Borging en uniformiteit.* De stuurgroep en projectgroep functioneren goed. Handhaaf die werkwijze en zorg voor continuïteit in de bemensing en voldoende personele ruimte. Het aanstellen van een procesbegeleider of coördinator is aan te raden om de uitvoering van de aanpak op meerdere scholen in goede banen te leiden, de uniformiteit en de kwaliteit van de uitvoering te bewaken. Om de uniformiteit van de werkwijze op de scholen te bevorderen is het raadzaam om de route van aanmelding bij de jeugdprofessional (op school) vast te stellen (in de algemene werkwijze en in pva van de school). Tenslotte kunnen duidelijkere richtlijnen worden vastgesteld over 'kortdurende en lichte ondersteuning' (bijvoorbeeld: max. aantal gesprekken, frequentie en duur van de begeleiding op school).¹⁸ Daarbij is altijd ruimte voor maatwerk nodig om tegemoet te komen aan de diversiteit van de (zorg)behoeften van de doelgroep.
5. *Doorontwikkeling van de gezamenlijke werkroutine.* Het begin is gemaakt. Voortbouwend daarop kan de kwaliteit van de hulp op school worden versterkt door gerichte interventies van de jeugdprofessional of het voorliggende veld, bij voorkeur *evidence-based*¹⁹, passend bij de ondersteuningsbehoefte en hulpvragen van kinderen en ouders. Ervaringen elders maken duidelijk dat een nieuwe integrale werkwijze een aanloopfase nodig heeft, maar na enkele jaren wel is uitgekristalliseerd. Dan kan zo'n aanpak uitmonden in een structurele voorziening die in de regionale inkoop van jeugdhulp kan worden verankerd²⁰. Wat betreft de onderwijskwaliteit kan er met het expertisecentrum van Delta en het samenwerkingsverband verder worden gebouwd aan de inbedding van de integrale aanpak in de basiszorg van de school en het didactisch handelen van leerkrachten in de klas. Een specifiek aspect daarvan betreft de registratie van zorgacties in de onderwijsregistratie en OPP's.

¹⁸ Op basis van onderzoek naar preventieprogramma's voor lichte doelgroepen (o.a. De Vries e.a., 2015) wordt een maximale duur van 3 tot 6 maanden en een frequentie van één gesprek in de 2 weken aanbevolen (6-12 gesprekken in totaal).

¹⁹ Zie de [Databank effectieve jeugdinterventies](#) van het Nji met voorbeelden van universele en selectieve preventieve interventies gericht op kinderen en/of ouders met **goede tot sterke aanwijzingen voor effectiviteit**.

²⁰ Zie bijvoorbeeld OJA Enschede en Hart van Brabant.

6. *Onderbouwd aansluiten op de aard en ernst van de problematiek.* De match tussen de mate van ernst van de problematiek en intensiteit van de ondersteuning en/of hulpverlening van het kind draagt bij aan een effectieve aanpak (risicoprincipe). De jeugdprofessional maakt een analyse van de (ernst van de) problematiek en oordeelt of er wel/geen begeleiding (binnen of buiten de school) moet worden ingezet. Het is aan te bevelen om hierbij gebruik te maken van screenings- en signaleringsinstrumenten. Met behulp van deze instrumenten wordt de informatie over het kind en diens omgeving (bijv. risico- en beschermende factoren van psychische problematiek²¹) op gestructureerde en gestandaardiseerde wijze verzameld. Het gebruik van deze instrumenten draagt bij aan een zorgvuldiger besluit over de benodigde intensiteit van de hulp en de best passende hulp die aansluit bij de aanwezige (dynamische) risicofactoren van het kind/gezin (behoefteprincipe).²²
7. *Aanhaken sociaal team en voorliggende voorzieningen.* De jeugdhulp op school kan onnodige verwijzingen naar het sociaal team voorkomen door problematiek van kinderen en ouders eerder te signaleren en op te pakken. Normaliseren waar het kan, maar opschalen waar het moet. Als er wel gespecialiseerde zorg nodig is, moet het sociaal team een stap naar voren kunnen zetten. Dat wil zeggen het voortraject op school kennen en daar snel en adequaat op inspelen. Korte lijnen belopen, voortbouwen op wat er al is gedaan en voorkomen dat ouders hun verhaal nogmaals moeten doen. Daarnaast is het zaak dat de andere voorliggend veld partners, bijvoorbeeld het jongerenwerk, goed zijn aangesloten op de werkwijze op school.
8. *Uitbreiden naar voorscholen*
Het ligt voor de hand om de inzet van de jeugdprofessional (op termijn) uit te breiden naar de voorscholen. Daarmee kan een doorgaande voor- en vroegschoolse lijn worden opgezet waarin hulp en ondersteuning aan jonge kinderen en hun ouders tijdig kan worden ingezet en overgedragen. Mogelijk kan gestart worden met de VVE-locaties.
9. *Richt een eenvoudige meerjarige monitor in.* Het is aan te bevelen om de komende jaren aan de hand van een aantal vaste kwantitatieve én kwalitatieve indicatoren de meerwaarde en het rendement van de pilot voor leerlingen in beeld te blijven brengen. De onderhavige (proces)evaluatie en het analysekader kunnen daarvoor als basis dienen. Inputgegevens qua personele inzet zijn beschikbaar bij scholen en zorgaanbieders. Het proces kan worden gevolgd door jaarlijkse schoolgesprekken in combinatie met intervisiesessies over de scholen heen. Als de casusregistratie op de scholen vaste vorm heeft gekregen, kan daar voor outputmetingen gebruik van worden gemaakt. Outcome gegevens zijn verkrijgbaar via het samenwerkingsverband (thuiszitters en TLV's) en mogelijk door gebruik te maken van ervaringen elders met de koppeling van het dashboard Jeugd aan de leerlingenadministratie²³. Dat luistert nauw qua AVG maar met DPIA's en verwerkersovereenkomsten is dat op te lossen. Denk bij outcome overigens niet alleen aan zorggebruik, aantal thuiszitters, in- door- en uitstroomgegevens van leerlingen, maar ook aan het terugdringen van procedures en administratieve lasten, ziekteverzuim, personeelsverloop en het bevorderen van werkplezier, satisfactie en vaardigheden van leerkrachten (bijv. de mate van 'zelfeffectiviteit').²⁴

²¹ Zie het NJI met voorbeelden van screening- en signaleringsinstrumenten, zoals [Child Behavior Checklist \(CBCL\) | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

²² Zie What Works benadering, o.a. Andrews e.a., 1990.

²³ Zie de systematiek van Kennispunt Twente en de regio Food Valley.

²⁴ Een veelgebruikt instrument is de 'Teacher's Sense of Efficacy Scale' (TSES, Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2001).

Bijlage 1 Logboek

Je ontvangt dit logboek omdat je als jeugdprofessional werkt met de nieuwe werkwijze binnen de gemeente Oosterhout. Wij, als onderzoekers van Oberon, monitoren de uitvoering van de werkwijze. De werkwijze zorgt voor een nieuwe werkroutine in de school. Aan de hand van dit logboek krijgen we zicht op die routine. Elke week komen we met dezelfde vragen bij je terug. Op die manier kunnen we veranderingen in kaart brengen en, waar nodig, de aanpak samen met jullie bijstellen.

We vragen je om het logboek zo eerlijk mogelijk in te vullen. Je antwoorden worden vertrouwelijk verwerkt. Het invullen van het logboek duurt ongeveer 5-10 minuten. Bij vragen over het logboek kun je contact opnemen met Sanne (sdvries@oberon.eu) of Isa (ikessels@oberon.eu).

Alvast bedankt voor je medewerking!

Op welke school werk je?

- .. De Duizendpoot
- .. De Strijene

Aan welke van de volgende kernactiviteiten heb je de afgelopen week tijd besteed?

Je kunt meerdere werkzaamheden aanvinken. Onder 'Anders, namelijk' kun je werkzaamheden toevoegen die niet in het rijtje staan.

- .. Netwerken: contactlegging met leerkrachten, ouders of andere organisaties - niet gericht op hulpverlening/coaching
- .. Bieden consultatie en kennis aan leerkrachten en/of IB'ers m.b.t. pedagogisch handelen in de klas.
- .. Signaleren: het (tijdig) herkennen van (een vermoeden van) beginnende psychische problematiek bij kinderen.
- .. Hulpvraag verhelderen: gesprekken voeren met onderwijsprofessionals en evt. met leerlingen/ouders.
- .. Het wegwijs maken van de school in de route naar jeugdhulppartners uit het voorliggende veld.
- .. Korte lijnen onderhouden tussen de school en zorgorganisaties (o.a. aansluiten bij interdisciplinaire overleggen).
- .. Het bieden van lichte en kortdurende ondersteuning voor kinderen en/of ouders op school.
- .. Anders, namelijk :

Je ziet hieronder een lijst met de door jou aangekruiste kernactiviteiten.

Geef aan hoe vaak je deze activiteit de afgelopen week hebt uitgevoerd en geef globaal aan *hoeveel uur* je de afgelopen week aan deze activiteit hebt besteed.

	Aantal keer	Aantal uren
Netwerken: contactlegging met leerkrachten, ouders of andere organisaties - niet gericht op hulpverlening/coaching ¹⁾	_____	_____
Bieden consultatie en kennis leerkrachten en/of IB'ers m.b.t. pedagogisch handelen in de klas. ²⁾	_____	_____

Signaleren: het (tijdig) herkennen van (een vermoeden van) beginnende psychische problematiek bij kinderen. ³⁾

Hulpvraag verhelderen: gesprekken voeren met onderwijsprofessionals en evt. met leerlingen/ouders. ⁴⁾

Het wegwijs maken van de school in de route naar jeugdhulppartners uit het voorliggende veld. ⁵⁾

Korte lijnen onderhouden tussen de school en zorgorganisaties (o.a. aansluiten bij interdisciplinaire overleggen). ⁶⁾

Het bieden van lichte en kortdurende ondersteuning voor kinderen en/of ouders op school. ⁷⁾

Andere werkzaamheden die je hierboven noemde bij 'Anders, namelijk (1)' ⁸⁾

Andere werkzaamheden die je hierboven noemde bij 'Anders, namelijk (2)' ⁹⁾

Andere werkzaamheden die je hierboven noemde bij 'Anders, namelijk (3)' ¹⁰⁾

Andere werkzaamheden die je hierboven noemde bij 'Anders, namelijk (4)' ¹¹⁾

Bij hoeveel casussen was je deze week betrokken?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Om wat voor hulpvragen ging het?

Invullen per casus:

- Leeftijd
- Enkelvoudige of meervoudige problematiek
- Type problematiek:
 - o cognitieve ontwikkeling,
 - o gezinsproblematiek,
 - o sociaal-emotionele ontwikkeling,
 - o zintuigelijke ontwikkeling,

- overig
- Hulpvraag opgepakt door:
 - Jeugdhulpprofessional
 - Doorverwijzing school/IB'er/leerkracht
 - Doorverwijzing voorliggend veld
 - Doorverwijzing sociaal team
- Afronding casus:
 - Reden afronding
 - Vervolgtraject
 - Terugkoppeling ontvangen

Met welke organisaties buiten de school heb je de afgelopen week contact gehad?

Vink aan met welke organisaties buiten de school je de afgelopen week contact hebt gehad.

Indien er contact is geweest, geef dan ook een (korte) beschrijving wat de reden van dit contact was.

	Indien ja, wat was de reden voor dit contact?
Surplus	..
GGD	..
MEE	..
Huisarts	..
Zorroo	..
Basis GGZ	..
SGGZ	..
Sociaal Team	..
Anders, namelijk (1)	..
Anders, namelijk (2) ¹⁾	..

Welke positieve ervaringen heb je afgelopen week gehad met betrekking tot de pilot?

Waar ben je de afgelopen week tegenaan gelopen? Of wat is er niet gelukt?

Ruimte voor eventuele verdere toelichting:

Bijlage 2 Gespreksleidraden

Leidraad management (oriëntatiefase)

Deelnemers: schoolleiders, leidinggevenden jeugdzorgorganisaties (voorliggend veld), manager sociaal team (gemeente), samenwerkingsverband (RSV), leden van de projectgroep (gemeente + delta onderwijs).

1. Wat gaat wel en niet goed in de samenwerking tussen vrij toegankelijke jeugdhulp, de gemeentelijke toegang en de po-scholen?
2. Hoe kan de verbinding tussen de scholen, de partijen in het voorliggend veld/vrij toegankelijke jeugdhulp en de gemeentelijke toegang verbeterd worden?
3. Hoe komen we tot uniforme werkwijzen en een heldere rolverdeling tussen de betrokken partijen?
Met aandacht voor:
 - Doelen en doelgroep
 - Kernelementen van de werkwijze
 - Takenpakket en competenties professionals
4. Op welke wijze kunnen we de ondersteuning van de leerling en het gezin waarin deze opgroeit, zo slim mogelijk organiseren en budgetten complementair, flexibel en effectief inzetten?

Leidraad uitvoerend professionals (oriëntatiefase)

Deelnemers: ib'ers, jeugdverpleegkundigen, jeugdmaatschappelijke werkers sociaal team, kwaliteitsadviseur sociaal team, gedragswetenschappers, poh-ggz.

1. Waar loop je in de praktijk tegenaan in hoe de verbinding tussen scholen, het voorliggend veld (vrij toegankelijke jeugdhulp) en de gemeente op dit moment georganiseerd is?
2. In welke werkprocessen is het helpend voor jou (vanuit onderwijsperspectief) als er samenwerking is met het voorliggend veld?
3. Welke factoren maken je werk nu onnodig complex en wat zou eraan bijdragen je werk (en het werkveld waarmee je te maken hebt) eenvoudiger in te richten?
4. Hoe kan de verbinding tussen scholen, de partijen in het voorliggend veld (vrij toegankelijke jeugdhulp) en de gemeente verbeterd worden?
 - a. Hoe zou een gezamenlijke werkwijze voor onderwijs en preventieve jeugdhulp er concreet uit kunnen zien?
 - b. Welke kernactiviteiten?
 - c. Voor welke kinderen (doelgroep)?
5. Wat moet deze gezamenlijke werkwijze opleveren voor kinderen? En voor ouders (doelen)?
6. Wat moet deze gezamenlijke werkwijze opleveren voor kinderen? En voor ouders?
7. Aan welke randvoorwaarden (tijd om samen te werken, voldoende kennis etc.) moet worden voldaan om een dergelijke werkwijze te realiseren?
8. Als er één of meerdere professionals worden aangesteld die op de scholen aan het werk gaan en daar een spilfunctie krijgen, wat zijn de belangrijkste competenties die deze mensen moeten hebben?
9. En welke expertise zouden deze professionals tenminste in huis moeten hebben?
10. Hoe zouden jullie invulling geven aan een kleine pilot waarin een professional wordt ingezet op twee basisscholen?
11. Welke rol zie je voor jezelf/jouw organisatie in de opzet en uitvoering van de pilot?

Gespreksleidraad start- en eindgesprek (pilotevaluatie)

Deelnemers: ib'ers, schoolleiders en jeugdprofessionals.

Startgesprek

1. Voorstelronde

2. Stand van zaken

Welke acties zijn er in de afgelopen periode ondernomen op school in het kader van de pilot?

3. Format Plan van aanpak

- Doelgroep: Welke leerlingen komen in aanmerking voor de aanpak (o.a. leeftijd, type problematiek)?
- Doelen: Welke doelen wil de school met de aanpak realiseren?
- Aanpak: Met welke stappen en acties wil de school de doelen bereiken?
 - Met welke randvoorwaarden wordt rekening gehouden (beschikbare uren/dagen jeugdprofessional, afstemming taken IB-er en jeugdprofessional, contactpersonen andere organisaties en beschikbare ruimte op school)?
- Kwaliteitsbewaking: Welke opleiding en competenties heeft de jeugdprofessional en hoe wordt de kwaliteit van de uitvoering bewaakt (bijv. registratie en evaluatie van activiteiten)?
- Planning: Welke fasen kent de pilot op school?
- Context school: School, wijk, aantal leerlingen, achtergrond leerlingen, missie school, organisatie en belangrijke partners.

4. Startfoto

- Behoeften – Wat hebben jullie kinderen en ouders nodig?
- Huidige aanpak – Wat kunnen jullie kinderen en ouders nu bieden?
- Verwachtingen – Welke meerwaarde verwachten jullie van de pilot?
- Indicatoren – Waaruit moet blijken of de pilot werkt? Wat zijn de mogelijke te verwachten effecten?
- Prioritering – Wat moet er op korte termijn gebeuren? En wat daarna?

Eindgesprek

1. Stand van zaken

2. Reflectie op de voortgang

Hierbij gebruiken we het plan van aanpak en de input van het groepsinterview halverwege de pilot.

- Welke (voorgenomen) acties zijn er in de afgelopen periode uitgevoerd? Wat is er wel en wat (nog) niet gelukt?
- Welke hulpvragen zijn vanuit leerlingen, ouders en leraren naar voren gekomen? Welke hulpvragen worden opgepakt door de jeugdprofessional en welke niet?
- Welke kernactiviteiten heeft de jeugdprofessional ingezet en met welke doelen?
- Met welke organisaties buiten de school heeft de jeugdprofessional contact onderhouden? Hoe is dit contact / samenwerking verlopen?
- Hoe is de samenwerking tussen de jeugdprofessionals en onderwijsprofessionals (IB'ers) verlopen?
- Wat zijn knelpunten / verbeterpunten in de uitvoering?
- Hoe hebben de jeugdprofessionals de verhouding tussen caseload en kwaliteit van uitvoering ervaren?

- In hoeverre voelen de jeugdprofessionals zich bekwaam in de uitvoering van de diverse activiteiten en type hulpvragen?

Opbrengsten

- Wat levert de pilot op voor:
 - Kinderen
 - Ouders
 - Scholen
 - Jeugdhulppartners

3. Blik vooruit

Vooruitblikkend op het vervolg bespreken we graag welke plannen er zijn met betrekking tot de pilot/de nieuwe werkwijze.

- Prioritering – Wat moet er op korte termijn gebeuren? En wat daarna?
- Knelpunten – Welke eventuele knelpunten moeten nog worden opgelost?
- Behoeften – Waaraan heeft jullie school, het team en de jeugdprofessional behoefte?
- Aanbevelingen – Wat is er nodig om de nieuwe werkwijze te laten werken in de toekomst?

Leidraad Focusgroep

Deelnemers: ib'ers en jeugdprofessionals.

1. **Stand van zaken**
2. **Reflectie op de voortgang**

Opstartfase

- Hoe is de jeugdprofessional geïntroduceerd bij het schoolteam, de kinderen en ouders?
- In hoeverre wordt de jeugdprofessional gezien als onderdeel van het schoolteam en hoe wordt dit ervaren?
- Welke afspraken zijn tussen het schoolteam en jeugdprofessional gemaakt?

Doelen, doelgroep en activiteiten

- Welke doelen staan sinds de start van de pilot centraal voor kinderen, ouders en leraren?
- Welke kernactiviteiten zet de jeugdprofessional in om de genoemde doelen te behalen en hoe verloopt dit?
- Hoe verloopt de samenwerking tussen de jeugdprofessionals en onderwijsprofessionals?
- Met welke organisaties buiten de school onderhoudt de jeugdprofessional contact en hoe verloopt dit contact?
- Hoeveel kinderen / gezinnen begeleidt de jeugdprofessional op dit moment en hoe verloopt dit?
- Welk type hulpvragen en problematiek komt de jeugdprofessional tegen tijdens de pilot? Welke hulpvragen kunnen wel opgepakt worden door de jeugdprofessional en welke niet (zijn er opgestelde criteria)?
- Welke methodes/interventies worden ingezet bij de begeleiding van kinderen en ouders? Waarop wordt de keuze voor een bepaalde methode gebaseerd?

Randvoorwaardelijke ondersteuning

- Is er een ruimte op school beschikbaar voor gesprekken tussen de jeugdprofessional en ouders/kinderen?
- Op welke momenten is de jeugdprofessional beschikbaar en hoe werkt dit in de samenwerking met het schoolteam/ouders?
- In hoeverre ervaren de jeugdprofessionals zich voldoende bekwaam om het beoogde takenpakket op te pakken?
- Hoe bespreken de jeugdprofessionals moeilijke casuïstiek / zaken waar ze tegenaan lopen?

- Hoe worden de activiteiten geregistreerd?
- Hoe ervaren de jeugdprofessionals de verhouding tussen caseload en kwaliteit van uitvoering?

Opbrengsten

- Wat levert de pilot op voor:
 - Kinderen
 - Ouders
 - Scholen
 - Jeugdhulppartners

3. Blik vooruit

Vooruitblikkend op de volgende maand bespreken we graag welke plannen er zijn met betrekking tot de pilot.

- Prioritering – Wat moet er op korte termijn gebeuren? En wat daarna?
- Welke eventuele knelpunten moeten nog worden opgelost?
- Behoeften – Waaraan heeft jullie school, het team en de jeugdprofessional behoefte?
- Vastleggen activiteiten / Administratie: Hoe is het werken met het digitaal logboek voor de jeugdprofessionals? Zijn er ideeën/suggesties om dit vorm te geven in de toekomst?

Bijlage 3 Schetsontwerp aansluiting onderwijs – jeugdhulp

De gemeente Oosterhout heeft, samen met alle schoolbesturen (Delta, PCOP en Pallas) en ketenpartners uit het voorliggend veld, het initiatief genomen tot een werkwijze waarin de basisscholen, de vrij toegankelijke hulpverlening en de gemeentelijke toegang (het sociaal team) sterker met elkaar worden verbonden. Uit de verkennende gesprekken is naar voren gekomen dat basisscholen belemmeringen ervaren in het tijdig organiseren van passende hulp voor kwetsbare leerlingen. Ook bestaat er bij onderwijs en het voorliggend veld onduidelijkheid over elkaars rollen, zorgaanbod, verantwoordelijkheden en de afstemming met het sociaal team en er is behoefte aan een heldere route.

Brugfunctie onderwijs-zorg

Het voorstel is om in het schooljaar 2023-2024 op twee basisscholen een korte pilot te draaien met de inzet van een jeugdprofessional uit het voorliggende veld. De jeugdprofessional werkt 6 uur in de week voor de school. Daarmee wordt een brugfunctie gecreëerd voor de versterking van de samenwerking tussen onderwijs, organisaties uit het voorliggende veld en het sociaal team. De jeugdprofessional vervult een consultatierol voor de onderwijsprofessionals, kan kinderen tijdig toeleiden naar passende hulp en kan in sommige gevallen zelf kortdurende ondersteuning bieden. Deze jeugdprofessional fungeert als intermediair tussen school en jeugdhulp en heeft een eigen plek op school en maakt deel uit van het schoolteam (zie uitgebreide takenpakket en profiel in de bijlage).

Doel en activiteiten

De jeugdprofessional is zichtbaar en laagdrempelig bereikbaar voor leerlingen, ouders en onderwijsprofessionals op school. Daarnaast heeft de jeugdprofessional korte lijnen met zorgprofessionals in het voorliggende veld, het sociaal team en het samenwerkingsverband. Het doel van de pilot is om uit te proberen of en hoe deze brugfunctie het beste kan worden ingevuld. De focus ligt op het versterken van de samenwerking tussen de basisscholen, de vrij toegankelijke jeugdhulpverlening en het sociaal team. We werken naar dit doel toe door middel van:

- inzet van een jeugdprofessional in de school met kennis van het gehele voorliggende veld, die korte lijnen met deze partijen, het kind en het gezin onderhoudt en snel kan schakelen.
- ontwikkeling van een werkroutine²⁵ met de school, zorgprofessionals in het voorliggend veld, het sociaal team en het samenwerkingsverband.
- aansluiting bij terugkerend interdisciplinair overleg met onderwijs- en andere zorgprofessionals.

Met bovenstaande invulling beogen we op de langere termijn onderstaande doelen bij leerlingen, ouders en het schoolteam te bereiken:

- Versterken van pedagogisch handelen van de leerkracht en het pedagogisch klimaat van de school door middel van:
 - consultatie- / adviesgesprekken met leerkrachten.
 - advisering schoolleiding over schoolbeleid.
- Herkennen en in beeld brengen van (een vermoeden van) beginnende (gedrags)problematiek bij kinderen door:
 - gesprekken te voeren met onderwijsprofessionals, evt. met kind/ouders (hulpvraag verhelderen).

²⁵ Afspraken tussen de jeugdprofessional, de onderwijsprofessionals, sociaal team, samenwerkingsverband (swv) en organisaties voorliggend veld. Afspraken gaan o.a. over wie de regie over de trajecten pakt, wanneer de jeugdprofessional aanwezig is op school, de begeleiding van de jeugdprofessional, wie aanspreekpunt is vanuit organisaties voorliggend veld, het sociaal team en swv en het delen van dossierinformatie van de leerling (i.v.m. AVG).

- per casus te bepalen welke middelen nodig zijn en deze in te zetten, bijv. afname signaleringslijst of observaties in de klas.
- Tijdig toeleiden van kinderen en ouders naar passende ondersteuning door middel van:
 - gebruikmaking van sociale kaart.
 - afspraken met ouders, kind en evt. andere professionals vastleggen in plan van aanpak/ontwikkelingsperspectiefplan (OPP).
 - aansluiten bij bestaande interdisciplinaire overleggen met IB-er, Surplus, MEE, Zorroo, GGD en jeugd-ggz.
Bij een vermoeden van (beginnende) emotionele, gedragsmatige, relationele en/of cognitieve problemen beoordeelt de jeugdprofessional welke hulp passend is (curatief of preventief).
 - afstemming met sociaal team wanneer verwijzing naar niet vrij toegankelijke jeugdhulp nodig is (op basis van landelijke verwijzingsafspraken jeugd-ggz).
- Verminderen en voorkomen van verergering van sociale, emotionele en gedragsproblemen door middel van:
 - kortdurende en lichte *evidence-based* interventies/training op maat bij beginnende en lichte problemen – binnen de school of door een partner uit het voorliggend veld.
 - expertiseoverdracht aan leerkrachten.
 - afstemming met sociaal team wanneer verwijzing naar niet vrij toegankelijke jeugdhulp nodig is (op basis van landelijke verwijzingsafspraken jeugd-ggz).

Doelgroep

De aanpak is gericht op kinderen in het regulier basisonderwijs met beginnende en lichte psychosociale problemen en/of gezins- of opvoedingsproblematiek. Deze kinderen en/of ouders bevinden zich nog niet in een zorgtraject.

De pilot moet passen in een doorgaande lijn in verbinding met zorg vanaf de voorschoolse periode tot en met de overgang naar het voortgezet onderwijs.

De opzet van de pilot sluit aan bij de regiovisie Jeugd van West Brabant Oost²⁶ waarin onder meer een stevig lokaal team wordt voorgestaan en bij de landelijke inzet op een brugfunctionaris²⁷.

Professionalisering & borging

De jeugdprofessionals worden tussendoor bijgestaan door een ervaren gedragswetenschapper (GW-er) die fungeert als begeleider/supervisor. Dat kan aan de hand van intervisiebijeenkomsten onder supervisie van die GW-er. Deze bijeenkomsten zorgen ervoor dat de aanpak op uniforme wijze, maar wel met aandacht voor de specifieke schoolcontext en leerlingpopulatie, wordt uitgevoerd (dus afstemmen: wat, hoe, wanneer, bij/met wie, waarom) en het biedt de jeugdprofessionals ook de mogelijkheid om 'ingewikkelde' casussen of situaties te bespreken.

²⁶ Zie visie sociaal domein Oosterhout; Beleidskader Jeugd, 2023; Strategieplan regio WBO, 2023.

²⁷ Zie [Kamerbrief brugfunctionaris 2023/09/19](#)

Profiel en taken Brugfunctie Onderwijs-Zorg

Taken

- **Brugfunctionaris:** *Het wijzen van de weg* binnen het voorliggende veld, door korte lijnen te onderhouden tussen het kind, de ouders, de school en organisaties in het voorliggende veld, het overzicht te houden over welke partij welke zorg kan bieden, en aan te sluiten bij terugkerende interdisciplinaire overlegstructuren van zorg- en onderwijsprofessionals.
- **Consulterend:** *Het ondersteunen en adviseren* van de intern begeleiders en leerkrachten door beschikbaar te zijn voor consultatie, door te sparren en handelingsadvies te geven rond de sociaal-emotionele gedragsontwikkeling van leerlingen op basis van expertise.
- **Poortwachter:** *Signaleren:* het (tijdig) herkennen van (een vermoeden van) beginnende psychische problematiek bij kinderen. Bijvoorbeeld door middel van gesprekken observaties en afname van een signaleringslijst (SDQ) wordt informatie over het kind verzameld.
- **Hulpverlener:** *Het bieden van lichte en kortdurende ondersteuning* voor kinderen en/of ouders op school (o.a. psycho-educatie, sociale vaardigheidstraining, emotieregulatietraining, CGT).
- **Adviseur:** *Bijdragen aan het schoolbeleid* en m.b.t. o.a. pedagogisch klimaat en ouderbetrokkenheid.

Competenties

- Minimaal afgeronde relevante HBO opleiding. Ervaring als jeugdhulpverlener, maatschappelijk werker en affiniteit met het onderwijs.
- Kennis van en affiniteit met mentale gezondheid, systeemproblematiek, ontwikkeling en leren in het onderwijs.
- Kennis van de signalen van psychische problemen, weet wanneer en welke deskundigen er bijgehaald dienen te worden (o.a. door kennis van sociale kaart) en weet wanneer preventieve ondersteuning passend is.
- Kundig in het maken van een analyse van risico- en beschermende factoren bij het kind en de omgeving (gezin, school, buurt).
- Ervaring met kortdurende begeleiding van leerlingen met diverse problemen, zoals gedragsproblematiek, internaliserende problemen en opvoedingsproblematiek (o.a. kindermishandeling, gewerkt met meldcode, en bijv. cognitieve gedragstherapie).
- Ervaring met het begeleiden, gericht feedback geven en/of coachen van professionals op pedagogische vaardigheden.
- Kennis van de sociale kaart en zicht op grenzen en mogelijkheden van samenwerking met partners in het voorliggend veld.
- Communicatief: beheersing van gespreksvoeringstechnieken en taalgebruik op verschillende niveaus (leerling – ouders – verschillende professionals).
- Netwerker: fungeren als contactpersoon, verbinder en aanspreekpunt intern en extern.
- Flexibel: veranderen en gedragsstijl/invalshoek om een gesteld doel te bereiken.
- Initiatief: kansen creëren of problemen signaleren en ernaar handelen zonder af te wachten.

Bijlage 4 Plannen van aanpak (pilotscholen)

OBS De Duizendpoot

Plan van aanpak: Pilot Oosterhout – Verbinding vrij toegankelijke jeugdhulp en primair onderwijs

Versie, 17 februari 2024

Inleiding

In de periode februari 2024 tot aan de zomervakantie van schooljaar 2023-2024 wordt een pilot gedraaid met de inzet van twee jeugdprofessionals uit twee organisaties van het voorliggend veld (Zorroo en Surplus) op twee basisscholen in Oosterhout (De Duizendpoot en De Strijene). Hiermee wordt een brugfunctie gecreëerd voor de versterking van de samenwerking tussen onderwijs, organisaties uit het voorliggende veld en het sociaal team (gemeentelijke toegang). Aan de start stelt elke school een kort plan van aanpak op. Dit plan bevat de doelgroep, doelen, aanpak, kwaliteitsbewaking, planning en achtergrondinformatie van de school en het jeugdveld.

Doelgroep

Beschrijf de kenmerken van de einddoelgroep die relevant zijn voor de werkwijze (bv. Leeftijd, geslacht, sociaaleconomische status, motivatie, toegankelijkheid, geografische locatie, woonsituatie, etnische/culturele/religieuze achtergrond, taal).

Als er op basis van specifieke kenmerken sprake is van subdoelgroepen waarvoor de aanpak is aangepast, geef dit dan aan.

De aanpak is gericht op (evt. uitgesplitst naar primaire en secundaire doelgroep):

- Kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar met enkelvoudig en licht probleemgedrag, zoals milde gedragsproblemen. Eventueel voorschoolleeftijd erbij 2,5 tot en met 4 jaar.
- Ouders met een enkelvoudig opvoedprobleem, *zoals opvoedonzekerheid om lastige opvoedingssituaties effectief te kunnen hanteren, met onrealistische verwachtingen of opvattingen ten aanzien van het gedrag van hun kind of de eigen capaciteiten als opvoeder, geringe tevredenheid met de partnerrelatie, gebrek aan onderlinge steun bij het omgaan met lastig gedrag van kinderen* en scheiding. Andere problemen liggen in de sociale context van het gezin, zoals armoede.

Contra-indicaties:

Een contra-indicatie is een reden of omstandigheid om de werkwijze niet toe te passen. Denk bijvoorbeeld aan de ernst van het probleem, een bepaalde leeftijd, opleidingsniveau, cognitieve competenties of het tegelijkertijd aanwezig zijn van bepaalde andere problemen of stoornissen.

- De ouders en/of het kind hebben last van ernstige psychische klachten.
- Het kind voldoet aan de klinische criteria voor de diagnose van een ernstige ontwikkelingsstoornis (zoals autisme) of een ernstige gedragsstoornis (zoals een ernstige oppositionele stoornis).
- Er zijn al meerdere hulpverleners betrokken bij het gezin.

Doelen

Een aanpak wordt ingezet om een doel te bereiken: het voorkomen of verminderen van problemen of risico's, dan wel het bevorderen van een positieve ontwikkeling. Formuleer de (sub)doelen zo veel mogelijk SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden).

De school wil met de aanpak de volgende doelen (uitgesplitst naar hoofddoel en subdoelen) realiseren:

- Preventief werken: vroegtijdig ingrijpen om verergering van problematiek te voorkomen – geconcretiseerd naar:
 - Het versterken van pedagogisch handelen van de leerkracht.
 - Herkennen en in beeld brengen van (een vermoeden van) beginnende (gedrags)problematiek bij kinderen.
 - Tijdig toeleiden van kinderen en ouders naar passende ondersteuning.
 - De competentie en het zelfvertrouwen van ouders bij het opvoeden van kinderen vergroten en de sociaal-emotionele competenties bij kinderen versterken om gedrags- en emotionele problemen bij kinderen te voorkomen, te verhelpen of te verminderen.

Aanpak

Maak een samenvattende beschrijving van de activiteiten. Laat zien wat er concreet gebeurt en hoe.

Op de korte termijn, tijdens de pilot, bouwen de kind/gezinsondersteuner (van Zorroo) en de professionals van de school (de schoolleider, twee IB-ers en leraren) een werkroutine op.

De kind- en gezinsondersteuner:

- is 6 uur in de week beschikbaar en is op donderdag aanwezig op school.
- neemt in afstemming met de IB'er een deel van de zorgtaken van de IB'er over.
- heeft regelmatig contact met de IB'er (voor consultatie / doorverwijzing ouders).
- stelt zich voor in de nieuwsbrief van de school als kind- en gezinsondersteuner.
- sluit aan bij ouderbijeenkomsten en bordsessies o.a. om zichtbaarheid voor ouders en leraren te vergroten.

Kernactiviteiten kind- en gezinsondersteuner (Welke concrete activiteiten worden uitgevoerd (maak een koppeling tussen de activiteiten en de doelen)?

- Signaleert zorgbehoeften van kinderendoor te observeren in de klas.
- Biedt kortdurende groepsgerichte begeleiding aan kinderen met vergelijkbare zorgbehoeften.
- Legt en onderhoudt contact met organisaties van vrij toegankelijke hulpverlening en sociaal team (bijv. tijdens lunchbijeenkomsten van organisaties voorliggend veld, die één keer in de zes weken plaatsvinden).
- Geeft leerkrachten en ouders voorlichting over thema's gerelateerd aan sociaal-emotionele competenties van leerlingen, zoals zelfbeeld en thema's gericht op genderidentiteit en sociale media.
- Vervult een regiefunctie waardoor er korte lijnen zijn tussen de school en andere jeugdhulporganisaties.

- Onderzoekt de noodzaak van hulpverlening en indien geïndiceerd mogelijkheden van passende hulpverlening voor ouders/kind.
- Stimuleert en motiveert ouders om de weg te zoeken naar passende hulpverlening.
- Ondersteunt ouders bij een eventuele vooraanmelding voor niet vrij toegankelijke hulp bij het sociaal team.

Randvoorwaarden:

- Caseload: aantal gezinnen/leerlingen: ongeveer in totaal 30 gezinnen/kinderen tot aan de zomervakantie. Er is ruimte om ongeveer vier gezinnen/kinderen per week te zien.
- Er is een openbare ruimte en meer gesloten ruimte voor gesprekken met ouders/kinderen beschikbaar op school.

Kwaliteitsbewaking

Wie zijn de uitvoerders en welke opleiding en competenties zijn nodig?

- Minimaal afgeronde relevante HBO opleiding. Ervaring als jeugdhulpverlener, maatschappelijk werker en affiniteit met het onderwijs.
- Kennis van en affiniteit met mentale gezondheid, systeemproblematiek, ontwikkeling en leren in het onderwijs.
- Kennis van de signalen van psychische problemen, weet wanneer en welke deskundigen er bijgehaald dienen te worden (o.a. door kennis van sociale kaart) en weet wanneer preventieve ondersteuning mogelijk voldoende is.
- Kundig in het maken van een analyse van risico- en beschermende factoren bij het kind en de omgeving (gezin, school, buurt).
- Ervaring met kortdurende begeleiding van kinderen met diverse problemen, zoals gedragsproblematiek, internaliserende problemen en opvoedingsproblematiek (o.a. kindermishandeling, gewerkt met meldcode, en bijv. cognitieve gedragstherapie).
- Ervaring met het begeleiden, gericht feedback geven en/of coachen van professionals op pedagogische vaardigheden.
- Kennis van de sociale kaart en zicht op grenzen en mogelijkheden van samenwerking met partners in het voorliggend veld.
- Communicatief: beheersing van gespreksvoeringstechnieken en taalgebruik op verschillende niveaus (leerling – ouders – verschillende professionals).
- Netwerker: fungeren als contactpersoon, verbinder en aanspreekpunt intern en extern.
- Flexibel: veranderen en gedragsstijl/invulshoek om een gesteld doel te bereiken.
- Initiatief: kansen creëren of problemen signaleren en ernaar handelen zonder af te wachten.

Hoe wordt de kwaliteit van de uitvoering bewaakt (denk bijv. aan registratie en evaluatie van activiteiten en resultaten, intervisie/supervisie en training)?

- De activiteiten van de kind- en gezinsondersteuner worden – tijdens de pilotfase – geëvalueerd door onderzoeksbureau Oberon.

Vrijeschool de Strijene

Plan van aanpak: Pilot Oosterhout – Verbinding vrij toegankelijke jeugdhulp en primair onderwijs

Versie, 17 februari 2024

Inleiding

In de periode februari 2024 tot aan de zomervakantie van schooljaar 2023-2024 wordt een pilot gedraaid met de inzet van twee jeugdhulpprofessionals uit twee organisaties van het voorliggend veld (Zorroo en Surplus) op twee basisscholen in Oosterhout (De Duizendpoot en De Strijene). Hiermee wordt een brugfunctie gecreëerd voor de versterking van de samenwerking tussen onderwijs, organisaties uit het voorliggende veld en het sociaal team (gemeentelijke toegang). Aan de start stelt elke school een kort plan van aanpak op. Dit plan bevat de doelgroep, doelen, aanpak, kwaliteitsbewaking, planning en achtergrondinformatie van de school en het jeugdveld.

Doelgroep

Primaire doelgroep:

- Kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar met enkelvoudig en licht probleemgedrag;
- Ouders met een enkelvoudig opvoedprobleem, zoals: opvoedonzekerheid, opvoedvragen, alleenstaand ouderschap, relatie tussen (ex)partners die effect hebben op het gedrag van kinderen.

De jeugdhulp kan worden ingezet voor alle kinderen en ouders, ook wonend buiten de gemeente Oosterhout.

Contra-indicaties:

- De ouders en/of het kind hebben last van ernstige psychische klachten.
- Het kind voldoet aan de klinische criteria voor de diagnose van een ernstige ontwikkelingsstoornis (zoals autisme) of een ernstige gedragsstoornis (zoals een ernstige oppositionele stoornis).
- Er zijn al meerdere hulpverleners betrokken bij het gezin.
- Er loopt een onderzoek m.b.t. voorziening neurodiverse kinderen.

Doelen

De school wil met de aanpak de volgende doelen (evt. uitgesplitst naar hoofddoel en subdoelen) realiseren:

- Herkennen en in beeld brengen van (een vermoeden van) beginnende (gedrags)problematiek bij kinderen.
- Tijdig toeleiden van kinderen en ouders naar passende ondersteuning.
- De competentie en het zelfvertrouwen van ouders bij het opvoeden van kinderen vergroten.

Aanpak

Op de korte termijn, tijdens de pilot, bouwen de jeugdprofessional en de professionals van de school (de schoolleider, twee IB-ers en leraren) een werkrouetine op. De jeugdprofessional:

- Is 6 uur in de week beschikbaar op oproepbasis (geen vaste dag).

- Stelt zich voor in het nieuwsbericht van de school.
- Sluit bij een laagdrempelig koffiemoment op de maandagochtend aan.
- Maakt verdere afspraken over beschikbaarheid (werkdagen) en bereikbaarheid.
- Neemt in overleg met de IB'ers een deel van de zorgtaken van de IB'ers over.
- Heeft regelmatig telefonisch contact met de IB'ers (voor consultatie / doorverwijzing ouders).
- Vult de zorgkaart aan met contactpersonen van vrij toegankelijke hulpverlening (voorliggend veld) en sociaal team.
- Stemt af met jeugdprofessional Zorroo, die is gekoppeld aan De Duizendpoot.

Kernactiviteiten jeugdprofessional:

- Wanneer de IB'er ouders en/of kind doorverwijst naar de jeugdprofessional, neemt zij binnen één week contact op met de ouders.
- Onderhoudt korte lijnen met IB'ers op school en andere (zorg)organisaties uit het voorliggend veld (bijv. door deelname aan lunchbijeenkomsten van organisaties voorliggend veld, die één keer in de zes weken plaatsvinden).
- Sluit één keer in de vier weken aan bij de vergadering van het ondersteuningsteam van de school (op woensdag van 12-13u).
- Voert gesprekken met ouders (*kortdurende begeleiding / psycho-educatie*), op school, thuis of bij Surplus, om de hulpvraag van ouder(s) in kaart te brengen. Verlaagt de drempel voor ouders om hulpvraag te stellen en kan hierdoor sneller in gesprek met ouders over (opvoed)problematiek.
- Onderzoekt de noodzaak van hulpverlening en indien geïndiceerd mogelijkheden van passende hulpverlening voor ouders/kind.
- Stimuleert en motiveert ouders om de weg te zoeken naar passende hulpverlening.
- Ondersteunt ouders bij een eventuele vooraanmelding voor niet vrij toegankelijke hulp bij het sociaal team.

Randvoorwaarden:

- Caseload jeugdprofessional: ongeveer 4-5 gezinnen.
- Mocht er een afspraak op school plaatsvinden dan wordt een passende ruimte gezocht.

Kwaliteitsbewaking

Minimaal afgeronde relevante HBO opleiding. Ervaring als jeugdhulpverlener, maatschappelijk werker en affiniteit met het onderwijs.

- Kennis van en affiniteit met mentale gezondheid, systeemproblematiek, ontwikkeling en leren in het onderwijs.
- Kennis van de signalen van psychische problemen, weet wanneer en welke deskundigen er bijgehaald dienen te worden (o.a. door kennis van sociale kaart) en weet wanneer preventieve ondersteuning mogelijk voldoende is.
- Kundig in het maken van een analyse van risico- en beschermende factoren bij het kind en de omgeving (gezin, school, buurt).
- Ervaring met kortdurende begeleiding van leerlingen met diverse problemen, zoals gedragsproblematiek, internaliserende problemen en opvoedingsproblematiek (o.a. kindermishandeling, gewerkt met meldcode, en bijv. cognitieve gedragstherapie).
- Ervaring met het begeleiden, gericht feedback geven en/of coachen van professionals op pedagogische vaardigheden.

- Kennis van de sociale kaart en zicht op grenzen en mogelijkheden van samenwerking met partners in het voorliggend veld.
- Communicatief: beheersing van gespreksvoeringstechnieken en taalgebruik op verschillende niveaus (leerling – ouders – verschillende professionals).
- Netwerker: fungeren als contactpersoon, verbinder en aanspreekpunt intern en extern.
- Flexibel: veranderen en gedragsstijl/invalshoek om een gesteld doel te bereiken.
- Initiatief: kansen creëren of problemen signaleren en ernaar handelen zonder af te wachten.

Hoe wordt de kwaliteit van de uitvoering bewaakt (denk bijv. aan registratie en evaluatie van activiteiten en resultaten, intervisie/supervisie en training)?

- De jeugdprofessional heeft één keer in de zes weken intervisie binnen eigen organisatie (Surplus) en heeft om de week casuïstiekbesprekingen.
- De activiteiten van de jeugdprofessional worden – tijdens de pilotfase – geëvalueerd door onderzoeksbureau Oberon.

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht

t 030 230 60 90 | f 030 230 60 80

info@oberon.eu | www.oberon.eu

Utrecht, 27 mei 2024

In opdracht van de gemeente Oosterhout en Delta Onderwijs